

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА**Р І Ш Е Н Н Я****Про затвердження Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки**

Керуючись пунктом 1 статті 17 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», пунктом 16 частини першої статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статтею 11 Закону України «Про аквакультуру», розпорядженням Кабінету Міністрів України 02.05.2023 № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023 – 2025 роках», рішенням пленарного засідання двадцять дев'ятої сесії Полтавської обласної ради сьомого скликання від 20.12.2019 № 1242 «Про Стратегію розвитку Полтавської області на 2021 – 2027 роки», з метою забезпечення сприятливих умов розвитку рибного господарства для формування високих якісних та кількісних показників рибопродукції, покращення екологічного стану водних об'єктів області,

ОБЛАСНА РАДА ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Програму розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки (додається на 20 аркушах).
2. Визначити Департамент агропромислового розвитку обласної державної (військової) адміністрації головним розпорядником бюджетних коштів.
3. Організацію виконання цього рішення покласти на Департамент агропромислового розвитку обласної державної (військової) адміністрації, Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області, контроль за його виконанням – на постійні комісії обласної ради: з питань аграрної політики та земельних відносин, з питань екології та раціонального природокористування, з питань бюджету та управління майном.

Голова обласної ради**Олександр БІЛЕНЬКИЙ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення

сесії обласної ради

восьмого скликання

2024 №

ПРОГРАМА

**розвитку рибного господарства Полтавської області
на 2024 – 2028 роки**

Паспорт Програми
розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки
(далі – Програма)

1	Ініціатор розроблення Програми	Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації
2	Розробник Програми	Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації
3	Співрозробники Програми	Інститут рибного господарства НААН України Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області
4	Відповідальний виконавець Програми	Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації Департамент екології та природних ресурсів Полтавської обласної державної (військової) адміністрації Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області
5	Дата, номер і назва розпорядчого документа про підготовку Програми	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023 – 2025 роках»
6	Номер і назва операційної цілі Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки, якій відповідає Програма	2.1. Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації
7	Термін реалізації Програми	2024 – 2028 роки

8	Очікуваний обсяг фінансування Програми, усього	4000,0 тис. грн
9	Джерела фінансування: 1) державний бюджет 2) обласний бюджет 3) бюджети територіальних громад 4) інші джерела, не заборонені законодавством	– 4000,0 тис. грн – –

**Директор Департаменту
агропромислового розвитку
Полтавської обласної
військової адміністрації**

Сергій ФРОЛОВ

2. Мета Програми

Головною метою Програми є забезпечення сприятливих умов розвитку рибного господарства для формування високих якісних та кількісних показників рибопродукції, покращення екологічного стану водних об'єктів області.

Програма передбачає реалізацію заходів ведення рибного господарства на засадах сталого розвитку з урахуванням природних, економічних і екологічних умов, отримання додаткової товарної рибної продукції за рахунок оптимізації рибогосподарського процесу, впровадження комплексних заходів з підвищення продуктивності водойм та поліпшення їх екологічного стану.

3. Аналіз поточної ситуації

Сучасне рибне господарство ґрунтується на двох основних засадах – використанні сформованого біопродукційного потенціалу без зміни загальної трофності водного об'єкту та ведення аквакультури з використанням засобів інтенсифікації (годування, добрива, штучний гідрологічний режим). Крім того, можна виділити комбінований варіант – більш повне використання природного біопродукційного потенціалу за рахунок заходів зі спрямованого формування іхтіофауни (випасна аквакультура). Для зони Лісостепу, де розташована Полтавська область, природна промислова рибопродуктивність не перевищує 20-50 кг/га, за рахунок здійснення заходів з штучного відтворення іхтіофауни вона може бути збільшена до 200-250 кг/га (для великих водосховищ – до 70 кг/га). Інтенсивна аквакультура здатна забезпечувати рибопродукцію до 2000 кг/га і більше, проте цей вид діяльності не може вважатися екологічно безпечним і повинен регламентуватися окремо в кожному випадку. Крім того, здійснення інтенсивної аквакультури потребує спеціально підготовлених рибницьких водойм, встановлених норм скиду забруднюючих речовин, відповідного фахового забезпечення та, у більшості випадків – забезпечення закритих умов аквакультури, тобто потребує індивідуальних технологічних рішень в рамках умов конкретного господарства і вимог діючого законодавства. При цьому роль державного регулювання при здійсненні інтенсивної аквакультури полягає, насамперед, у забезпеченні прозорих умов отримання права на користування водним об'єктом (його частиною) та здійснення спеціального водокористування, можливості отримання якісного посадкового матеріалу та кормів. Всі ці напрямки мають здебільшого загальнодержавний характер і повинні вирішуватися комплексно – з урахуванням кліматичних, гідрологічних та логістичних аспектів. Тому, в рамках Програми розглянутий лише сегмент випасної аквакультури – напрямку, який дозволяє збільшити рибопродуктивність без порушення збалансованості продукційно-деструкційних процесів у водній екосистемі, а, навпаки, забезпечити здійснення біологічної меліорації водних об'єктів.

Відповідно до класифікації видів економічної діяльності (далі – КВЕД), діяльність у сфері аквакультури здійснюється згідно з класом 03.21 Морське рибництво (аквакультура) та 03.22 Прісноводне рибництво (аквакультура).

На відміну від світових тенденцій, в Україні виробництво продукції в умовах аквакультури не перевищує промисловий вилов водних біоресурсів. Обсяг виробництва продукції в умовах аквакультури в Україні є в 3 рази меншим за обсяг продукції промислового рибальства.

У сфері аквакультури в Полтавській області за період 2023 року було вирощено 44,1 тонн водних біоресурсів, з них: короп звичайний – 9,5 тонн, товстолобик білий – 2,3 тонн, товстолобик строкатий – 5,3 тонн, амур білий – 1 тонна, гібрид товстолобиків – 9 тонн, карась сріблястий – 16,8 тонн.

Загальний обсяг вилову товарної риби склав – 34,9 тонн, з них: короп – 9,5 тонн, товстолобик білий – 4,1 тонн, товстолобик строкатий – 5,3 тонн, амур білий – 1 тонна, гібрид товстолобика – 2 тонни, карась сріблястий – 12,6 тонн, лящ – 17,0 тонн, щука – 0,1 тонни, сом канальний – 0,1 тонни, судак – 0,004 тонни, окунь – 0,001 тонни, лин – 0,006 тонн, плітка – 0,001 тонни.

Отримано личинок за межами інкубаційних цехів 800 тис. штук (1,6 тонн), з них: короп звичайний – 300 тис. штук масою 0,6 тонн; товстолобик строкатий – 500 тис. штук масою 1 тонна.

За статистичною інформацією на протязі останніх п'яти років щорічний вилов водних біоресурсів в області становив: 2023 рік – 1692 тонни, 2022 рік – 1688 тонн, 2021 рік – 1748 тонн, 2020 рік – 1305 тонн, 2019 рік – 1279 тонн.

За інформацією Управління державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області щорічний вилов водних біоресурсів по Кременчуцькому та Кам'янському водосховищах у 2023 році склав 2309 тонн, 2022 році – 2135 тонн, 2021 році – 1608 тонн.

Згідно проведеної обласною та районними державними адміністраціями, міськими, селищними і сільськими територіальними громадами у 2021 році інвентаризації площинних водних об'єктів на території Полтавської області обліковується 65 водосховищ загальною площею 6,332 тис. га. 2966 ставків загальною площею 18,265 тис. га та 572 озера площею 4,534 тис. га. Придатні для риборозведення 1502 водних об'єкта.

Крім цього, на території області протікає 146 річок, з яких 137 – малі річки, загальною протяжністю 5101 кілометрів.

Основу водного фонду Полтавської області формують два великих водосховища – Кременчуцьке та Кам'янське.

До складу промислової іхтіофауни цих водосховищ входить більше 20 видів; основу запасу, як це характерно для всіх водосховищ каскаду, формують лящ, плітка, плоскирка, сріблястий карась на частку яких припадає більше 90 % загального промислового запасу.

Динаміка промислових уловів у Кременчуцькому водосховищі в останні 10 років характеризується помітною нестабільністю і включає як зростання (зокрема до 4,3–4,4 тис. тонн у 2009 – 2010 роках та 4,7–4,9 тис. тонн

у 2016 – 2017 роках), так і зниження (до 3,2 тис. тонн у 2011 – 2013 роках). Головними чинниками, які визначали динаміку промислових уловів, були коливання вилову ляща, карася сріблястого та верховодки і тюльки. У 2019 році вилов зріс до 5,1 тис. тонн (в основному за рахунок сріблястого карася), у 2020 році – зменшився до 4,5 тис. тонн, що, насамперед, зумовлено падінням вилову ляща (47,5 % загального зменшення улову), рослиноїдних риб (116,3 %) та верховодки і тюльки (15,7 %). У 2021 році вилов знову зріс до 5,8 тис. тонн, що на 81,8 % було зумовлено зростанням вилову сріблястого карася, тоді як вилов інших видів залишався на рівні середньобагаторічного. У 2022 році вилов з Кременчуцького водосховища, на відміну від всіх інших водосховищ, знизився в незначній мірі, що знову ж таки було зумовлено зростанням уловів сріблястого карася.

Відмічена протягом 2010 – 2019 років тенденція до збільшення показників промислових уловів у Кам'янському водосховищі в останні роки простежується в меншій мірі: 2020 рік – вилов знизився до 1,8 тис. тонн, в основному за рахунок сріблястого карася (38,4 %), другорядних дрібночастикових видів (18,4 %) та ляща (16,2 %). Слід зазначити, що у 2020 році були значно розширені ділянки, заборонені для промислового вилову (зокрема, вся акваторія в межах Полтавської області), що закономірно позначилось на обсягах промислових уловів. Про це свідчать і дані промислової статистики 2021 року – вилов збільшився до 2,1 тис. тонн, в основному (на 60,8 %) за рахунок сріблястого карася, проте певне зростання (на рівні 3-7 %) відмічено для більшості основних промислових видів даного водосховища.

У середньому за період 2019 – 2021 років на частку користувачів області припало в середньому 12 % вилову водних біоресурсів, тоді як частка промислових акваторій складає 20 %; для Кам'янського водосховища ці показники становили відповідно 28 та 13 %. При цьому, якщо в період 2000 – 2010 років на частку Полтавської області припадало до 80 % вилову вселених рослиноїдних риб (далі – РІР) Кременчуцького водосховища (в основному за рахунок спеціалізованого лову в Сульській затоці), то у 2019 – 2021 роках цей показник зменшився до 15 %. Головними причиною цього є зниження обсягів зариблення, адже в умовах уповільненого стоку водосховищ товстолоби тривалих міграцій не здійснюють.

Сформована промислова іхтіофауна малих та середніх водосховищ Полтавської області включає 10–15 видів; її основу (за розрахунковим промисловим запасом) складають сріблястий карась (30 %), плітка (25 %), лящ (20 %) та судак (10 %). Фактична промислова рибопродуктивність їх складає 30–60 кг/га, за умови здійснення заходів з штучного відтворення іхтіофауни цей показник збільшувався до 250 кг/га.

Водні біоресурси внутрішніх водойм та річок є стратегічним державним харчовим резервом, зберігання та відновлення якого нерозривно пов'язане як з природними процесами, так і діяльністю людини. В умовах інтенсивного господарського використання в екосистемах водосховищ, як водних об'єктів комплексного призначення, відбуваються суттєві зміни, які закономірно

впливають на структурно-функціональні показники іхтіофауни, а, відповідно, і на якісні та кількісні показники сировинної бази як промислового, так і любительського рибальства. Як правило, спрямованість та інтенсивність суцесійних процесів в екосистемах водосховищ в останні роки зумовлюють негативний вплив на умови формування промислового запасу (скорочення біотопів відтворення, випадіння стенобіонтних видів, погіршення умов нагулу, переважання малоцінних видів). Сукупна дія факторів трансформованого річкового стоку призводить до суттєвих, значною мірою незворотних, порушень екологічного фону, який формує кількісні та якісні аспекти проходження життєвих циклів у риб. Наслідками цього є деградація іхтіофауни у якісному аспекті та специфічний характер зміни її структурних показників. Зокрема, аборигенна промислова іхтіофауна малих та середніх водосховищ характеризується обмеженим видовим складом і не може забезпечити достатньо високі показники рибопродуктивності. Для великих водосховищ, в тому числі Кременчуцького, встановлено, що біотичні та абіотичні фактори, що формують умови природного відтворення іхтіофауни мають чітко виражену тенденцію до погіршення. Це пов'язано, як із сезонними аспектами (несприятливий гідрологічний режим), так і загальною спрямованістю внутрішньо екосистемних процесів у водосховищі, а також постійним впливом антропогенного фактору – забруднення, відчуження лиманних ділянок, вилов. Дія цих факторів призводить до погіршення якісних та кількісних показників стану іхтіофауни, і, як наслідок, зменшення рибопродуктивності та погіршення якості води. Це, в свою чергу, потребує здійснення компенсаційних рибницько-меліоративних заходів з підтримання належних кількісних та якісних характеристик іхтіоценозу водних об'єктів комплексного призначення, як однієї з найважливіших складових стабільності водної екосистеми.

Одним з найбільш вразливих сегментів водної екосистеми при зарегулюванні стоку є умови природного відтворення – у зв'язку з інтенсивним заростанням і особливостями гідрологічного режиму погіршуються умови нересту для всього комплексу цінних у природоохоронному відношенні видів. Відповідно, однією з важливих складових забезпечення стабільного стану водної екосистеми водосховища є встановлення і підтримання балансу речовини і енергії в екосистемі. Досягається це шляхом придушення розвитку або видалення надмірної біомаси продуцентів (фітопланктону і вищої водної рослинності) у водоймищі. Відповідно, за рахунок перебудови структури гідробіоценозу (збільшення або зменшення чисельності груп або окремих видів) можна забезпечити необхідну спрямованість та інтенсивність перебігу процесів кругообігу речовини та енергії у водній екосистемі. Найбільш оптимальним з точки зору поєднання ефективності, вартості та впливу на оточуюче середовище, можна вважати біологічний метод, зокрема за допомогою спрямованого формування іхтіофауни.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», біологічна меліорація за допомогою рослиноїдних риб має статус природоохоронного заходу (пункт 12 постанови Кабінету

Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів»), що забезпечує їй пріоритетність серед інших рибницько-меліоративних заходів.

Аналогічний статус природоохоронного заходу має отримання життєздатної молоді риб для зариблення водосховищ комплексного призначення (пункт 52 постанови Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів»).

Дані моніторингу стану гідробіоценозів основних водосховищ Полтавської області показують, що за окремими групами кормових організмів спостерігається певне недовикористання біопродукційного потенціалу. Так, сумарний потенційний приріст іхтіомаси за рахунок споживання сформованих біопродукційних резервів Кременчуцького водосховища становить 105 кг/га, Кам'янського водосховища – 100 (з яких до 80 % припадає на фітопланктон), тобто основний шлях до раціонального використання біопродукційного потенціалу водосховищ – збільшення сегменту консументів першого порядку, зокрема, за рахунок зариблення білим товстолобом та білим амуром. Загалом встановлено, що за показниками розвитку основних груп гідробіонтів, які складають основу спектру живлення консументів першого та другого порядків, умови нагулу більшості представників промислової іхтіофауни можуть бути у цілому оцінені як сприятливі, тобто кормова база не є лімітуючим чинником у формуванні промислового запасу більшості водосховищ Полтавської області.

Зариблення Кременчуцького та Кам'янського водосховищ цінними у природоохоронному відношенні видами дозволить збільшити відтворювальну здатність їх репродуктивних ядер на 20-35 %, що, за умов наявності відповідного нерестового фонду, в свою чергу забезпечить формування різновікових популяцій з високою здатністю до самовідтворення.

Таким чином, виходячи з якісних та кількісних показників іхтіофауни та загального стану екосистем водосховищ Полтавської області на сучасному етапі, зариблення аборигенними видами та рослиноїдними видами повинно розглядатися як засіб забезпечення збалансованої структури іхтіоценозу, здійснення біологічної меліорації та підтримання біологічного різноманіття, тобто є природоохоронним заходом.

Відповідно, заходи з штучного відтворення повинні здійснюватися за двома основними стратегічними напрямками: поповнення малочисельних популяцій і підтримання біологічного різноманіття водосховищ та вселення високопродуктивних видів-біомеліораторів з метою оптимізації трофічної структури водної екосистеми, раціонального використання біопродукційного потенціалу та формування високих кількісних показників промислового іхтіокомплексу.

Програма спрямована на реалізацію практичних аспектів державної політики в частині розвитку рибного господарства, зміцнення її виробничого і науково-технічного потенціалу, формування розгалуженої інфраструктури,

координацію діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з метою розв'язання найважливіших проблем функціонування рибогосподарського комплексу області, створення сприятливих умов для стабілізації та нарощування обсягів вилову і виробництва рибної продукції, підвищення ефективності використання рибних запасів, вжиття заходів щодо їх відтворення та охорони, проведення біологічної меліорації водних об'єктів.

4. Врахування гендерного аспекту

Гендерна рівність є одним із принципів забезпечення прав людини, основою розвитку громадянського суспільства і визнана в усьому світі найважливішим чинником досягнення сталого розвитку для всіх, а також умовою побудови правової, демократичної держави.

Сучасні соціально-економічні та політичні процеси супроводжують розширення можливостей жінок і чоловіків, подолання проявів професійної дискримінації, гендерної сегрегації праці, нерівної оплати праці, гендерно зумовленого насильства тощо.

Реалізація заходів Програми по зарибленню водних об'єктів області передбачає підвищення продуктивності водойм, поліпшення їх екологічного стану, отримання додаткової товарної рибної продукції та гендерну рівність в рибогосподарській діяльності.

5. Напрями діяльності та заходи Програми, обсяги і джерела фінансування; строки та етапи її виконання

Програму спрямовано на розв'язання істотних проблем розвитку рибного господарства водойм області. Стратегічним завданням Програми є збільшення кількісних та якісних показників сировинної бази рибодобувного промислу та рибалок-любителів; оптимізація структурних показників іхтіофауни; здійснення біологічної меліорації та зниження рівня органічного забруднення водосховищ; в довгостроковій (7-10 років) перспективі – зменшення промислового навантаження на аборигенні популяції за рахунок спеціалізованого лову вселених рослиноїдних риб.

Для реалізації мети Програми передбачено виконання наступних завдань:

- 1) відпрацювання технології відтворення об'єктів вселення та порядку проведення випуску посадкового матеріалу з залученням максимально можливої виробничої потужності рибовідтворювальних підприємств області;
- 2) зариблення природних водойм білим та строкатим товстолобом, білим амуром, сазаном (коропом);
- 3) зариблення рідкісними та зникаючими видами риб, в тому числі занесеними до Червоної книги України, зокрема в місцях їх можливого природного нересту з відповідними природоохоронними заходами;
- 4) збільшення сировинної бази рибодобувних підприємств області;

5) проведення інвентаризації земельних ділянок та паспортизації водних об'єктів для цілей аквакультури;

6) просторового планування та виділення зон для ведення аквакультури у рибогосподарських водних об'єктах з метою вирощування рибопосадкового матеріалу;

7) розвиток індустріальної аквакультури, що забезпечить створення нових робочих місць, сприятиме насиченню вітчизняного ринку цінними продуктами харчування;

8) розвиток та популяризація любительського рибальства, облаштування місць для здійснення рибальства рибалками-любителями;

9) збільшення рекреаційної привабливості водосховищ області за рахунок формування в них іхтіокомплексів з високими кількісними та якісними показниками;

10) підтримання гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод (біологічна меліорація водних об'єктів).

11) збільшення ефективності роботи органів, які здійснюють державний контроль стану водних біоресурсів, їх охорони та використання.

Враховуючи комплексний характер Програми, заходи, які передбачається виконати в її рамках, доцільно розділити на блоки: першочергові заходи із зариблення; другочергові заходи із зариблення.

До першочергових належать заходи, виконання яких забезпечує формування доступної для ефективного рибальства сировинної бази та поповнення популяції цінних видів водних біоресурсів, стан яких може бути оцінений, як напружений.

Критеріями, які визначають пріоритетність здійснення заходів з штучного відтворення в частині вибору водного об'єкту є: здійснення промислового рибальства та/або інтенсивне використання для цілей любительського рибальства; можливість ефективного облову сформованої іхтіомаси інтродуцентів; необхідність здійснення біологічної меліорації та забезпечення належних технологічних властивостей води; відсутність негативного досвіду (в тому числі і за показником промислового повернення) здійснення штучного відтворення певних видів у даному водному об'єкті; низька чисельність популяцій аборигенних об'єктів штучного відтворення за розвиненості біотопів для їх природного відтворення.

Крім того, у якості критерію була визначена можливість отримання якісного посадкового матеріалу в короткостроковій перспективі.

Обсяги штучного відтворення іхтіофауни водойм Полтавської області відповідно до першочергових заходів наведено в таблиці 1.

**Обсяги штучного відтворення іхтіофауни
водойм Полтавської області¹ відповідно до першочергових заходів**

млн. екз

Водні об'єкти ²	Об'єкти штучного відтворення				
	Білий товстолоб ³	Строкатий товстолоб ²	Білий амур	Сазан (короп)	Хижаки ⁴
Вік ⁵	1+, 2	1+, 2	1+, 2	1+, 2	0+, 1
Сер. маса, г ⁶	100	100	100	100	5-100
Кременчуцьке вдсх.	1,321	0,144	0,239	0,135	0,599
Кам'янське вдсх.	1,176	0,096	0,223	0,479	0,759
Полтавський р-н	-	-	-	-	0,046
Кременчуцький р-н	-	-	-	-	0,216
Лубенський р-н	-	-	-	-	0,121
Миргородський р-н	-	-	-	-	0,068
Разом	2,497	0,24	0,462	0,614	1,809

Примітки:

¹ – обсяги щорічного зариблення (млн. екз) в 2024 році; для періодів 2025 – 2028 років обсяги зариблення будуть скореговані

² – для кожного району враховувались водосховища та стави площею більше 5 га

³ – допускається зариблення гібридами

⁴ – судак, сом, щука. Частка щуки з наважкою 100 г не повинна перевищувати 30 % від загального обсягу зариблення хижаками.

⁵ – допускається зариблення цьоголітками (річниками) наважкою не менше 25 г з використанням коефіцієнту збільшення: товстолоб, білий амур – 2,9; короп – 3,2

⁶ – не менше, ніж зазначена

До другочергових належать заходи, які доповнюють першочергові і спрямовані на створення максимально можливого запасу об'єктів випасної аквакультури та поповнення популяцій аборигенних видів, що інтенсивно використовуються для рибальства.

Якість поверхневих вод в області на цей час визначається переважно об'ємами і якісним складом стоків, що надходять до річок з різноманітних промислових і сільськогосподарських підприємств. У результаті в меженні періоди стік річок в значній мірі складається із стічних вод з підприємств. Крім того, слід враховувати можливість організації ефективного вилову, адже навіть у випадку здійснення біологічної меліорації необхідно передбачити вилучення сформованої біомаси, як елемента виведення органіки з екосистеми. Відповідно, заходи з штучного відтворення іхтіофауни повинні враховувати специфіку водних об'єктів різних типів та різним рівнем антропогенного навантаження. У зв'язку з цим, був сформований перелік водних об'єктів Полтавської області, умови яких дозволяють прогнозувати достатні кількісні показники сформованої іхтіомаси з можливістю її використання для промислового та/або любительського рибальства.

Обсяги штучного відтворення іхтіофауни водойм Полтавської області відповідно до другочергових заходів наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Обсяги штучного відтворення іхтіофауни
 водойм Полтавської області¹ відповідно до другочергових заходів

млн. екз

Водні об'єкти ²	Об'єкти штучного відтворення				
	Білий товстолоб ³	Строкатий товстолоб ³	Білий амур	Сазан (короп)	Інші аборигенні бентофаги ⁴
Вік ⁵	1+, 2	1+, 2	1+, 2	1+, 2	0+, 1
Сер. маса, г ⁶	100	100	100	100	5
Кременчуцьке вдсх.	-	-	-	-	0,118
Кам'янське вдсх.	-	-	-	-	0,308
Полтавський р-н	0,135	0,004	0,010	0,049	0,032
Кременчуцький р-н	0,631	0,020	0,045	0,227	0,151
Лубенський р-н	0,354	0,011	0,025	0,127	0,085
Миргородський р-н	0,197	0,006	0,014	0,071	0,047
Разом	1,317	0,041	0,094	0,474	0,741

Примітки:

¹ – обсяги щорічного зариблення (млн. екз) в 2024 році; для періодів 2025 – 2028 років обсяги зариблення будуть скореговані

² – для кожного району враховувались водосховища та стави площею більше 5 га

³ – допускається зариблення гібридами

⁴ – лин, лящ, плітка, рибець звичайний

⁵ – допускається зариблення цьоголітками (річниками) наважкою не менше 25 г з використанням коефіцієнту збільшення: товстолоб, білий амур – 2,9; короп – 3,2

⁶ – не менше, ніж зазначена

Фінансування заходів Програми здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету Полтавської області, територіальних громад та інших джерел, не заборонених законодавством, протягом 2024 – 2028 років.

Програмою передбачається щорічне фінансування заходів із зариблення водних об'єктів за кошти, одержані від аукціонів з продажу права на укладання договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів, а саме у розмірі до 20 % від стартової ціни лотів.

Обсяги витрат на реалізацію заходів Програми в частині зариблення водних об'єктів, визначені на підставі середніх ринкових цін на посадковий матеріал (дволітки РІР та коропа наважкою 170 г, цьоголітки щуки наважкою 100 г, цьоголітки інших аборигенних видів наважкою 5 г) станом на 2024 рік (без урахування транспортних витрат).

Обсяг фінансового ресурсу визначається щорічно, виходячи з фінансової спроможності обласного бюджету.

Орієнтовні витрати на проведення заходів із зариблення водних об'єктів за напрямами діяльності та заходами Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки наведено в додатку 1 до Програми.

Бюджет Програми розвитку галузі рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки наведено в додатку 2 до Програми.

6. Очікувані показники успішності Програми (критерії оцінки ефективності виконання заходів Програми)

У якості кількісних критеріїв оцінки результатів Програми встановлені: відносне та абсолютне поповнення популяцій аборигенних видів; кількість утилізованої органічної речовини сестону; величина промислового повернення.

Повне виконання заходів зі штучного відтворення водних біоресурсів, передбачених цією Програмою, дозволить сформувати промисловий запас та збільшити щорічний вилов водних біоресурсів у Кременчуцькому та Кам'янському водосховищах (в межах Полтавської області) в період 2026 – 2031 років. на 2,4 тис. тонн щорічно (що складає 200 % від фактичних показників 2019 – 2021 років).

Виконання Програми дасть можливість:

- 1) здійснити необхідне зариблення водних об'єктів рослиноїдними видами риб;
- 2) сприяти утилізації надлишкової органічної речовини на рівні 70 г/м³ на рік і покращенню гідрохімічного режиму та санітарного стану водних об'єктів, а також запроваджувати заходи для боротьби з біологічними перешкодами («цвітіння води», заростання макрофітами, неконтрольоване збільшення чисельності інвазивних видів тощо);
- 3) забезпечити санацію нерестовищ;
- 4) сприяти нарощуванню обсягів високоякісної рибної продукції та збільшення її споживання на душу населення;
- 5) повну реалізацію рекреаційного потенціалу водних об'єктів області.

Кожне щорічне зариблення водойм області сформує біомасу риб, яка забезпечить можливий вилов: першочергові заходи – 2389 т, в т.ч. 437 т аборигенних видів; другочергові заходи – 567 т, в т.ч. 141 т аборигенних видів. Всього: 2956 т.

Прогнозовані обсяги вилову водних біоресурсів за рахунок здійснення заходів із зариблення наведено в таблиці 3.

Прогнозовані обсяги вилову водних біоресурсів
за рахунок здійснення заходів із зариблення

ТОНН

Водні об'єкти	Період	Об'єкти штучного відтворення			
		РІР	Сазан (короп)	Хижаки	Ін. абориг. бенитофаги
Першочергові заходи					
Кременчуцьке, Кам'янське вдсх.	всього ¹	9760	700	1260	-
	в т.ч. в рік. ²	1952	140	252	-
Інші водойми ³	всього ¹	-	-	225	-
	в т.ч. в рік. ²	-	-	45	-
Разом за групою заходів	всього¹	9760	700	1485	-
	в т.ч. в рік.²	1952	140	297	-
Другочергові заходи					
Кременчуцьке, Кам'янське вдсх.	всього ¹	-	-	-	145
	в т.ч. в рік. ²	-	-	-	29
Інші водойми ³	всього ¹	2130	535	-	25
	в т.ч. в рік. ²	426	107	-	5
Разом за групою заходів	всього¹	2130	535	-	170
	в т.ч. в рік.²	426	107	-	34
Разом за Програмою	всього¹	11890	1235	1485	170
	в т.ч. в рік.²	2378	247	297	34

Примітки: ¹- сумарний вилов від всіх генерацій при щорічних обсягах вселення

² – обсяги вилову у 2026 – 2029 роках від генерації, вселеної у 2024 році

³ – за умови здійснення промислового рибальства

Показники ефективності Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки наведено в додатку 3 до Програми.

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Координацію та контроль дій виконавців Програми здійснюють Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент екології та природних ресурсів Полтавської обласної державної (військової) адміністрації із залученням Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області.

Виконання в рамках Програми заходів з штучного відтворення водних біоресурсів, не передбачених таблицею 1, здійснюється на підставі відповідного науково-біологічного обґрунтування, яке розробляється

науковими установами та організаціями, що входять до сфери управління центрального органу виконавчої влади у галузі рибного господарства, науковими установами, що входять до Національної академії наук України.

Безпосередній порядок зариблення водних об'єктів цінними видами водних біоресурсів регламентується «Порядком штучного розведення (відтворення), вирощування водних біоресурсів та їх використання», який затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України за від 26.08.2022 № 622 «Про затвердження Порядку штучного розведення (відтворення), вирощування водних біоресурсів та їх використання» та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14.10.2022 за № 1245/38581.

Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області щоквартально до 15 числа місяця, наступного за звітним періодом, подає Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації інформацію про хід та результати виконання Програми.

Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації щоквартально до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом, подає Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної (військової) адміністрації звіт про виконання Програми за відповідний квартал звітного року за формою згідно з додатком 5 до Порядку розроблення, затвердження регіональних цільових (комплексних) програм, моніторингу та звітності щодо їх виконання, затвердженого розпорядженням голови Полтавської обласної державної адміністрації від 14.07.2016 № 309 «Про Порядок розроблення, затвердження регіональних цільових (комплексних) програм, моніторингу та звітності щодо їх виконання» (зі змінами), зареєстрованим в Головному територіальному управлінні юстиції у Полтавській області від 15.08.2016 за № 72/2311.

**Директор Департаменту
агропромислового розвитку
Полтавської обласної
військової адміністрації**

Сергій ФРОЛОВ

Додаток 1
до Програми розвитку
галузі рибного господарства
Полтавської області
на 2024 – 2028 роки
(розділ 5)

НАПРЯМИ
діяльності та заходи Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки

№ з/п	Назва конкретного заходу Програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовний обсяг фінансування з розбивкою за роками, тис. грн					
					всього	в тому числі				
						2024	2025	2026	2027	2028
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Напрямок 1. Зариблення водойм Полтавської області										
1.1	Стабілізація стану водних екосистем та поліпшення якості води (біологічна меліорація), відновлення біологічного різноманіття іхтіофауни, як чинника підтримання стабільності водної екосистеми та підвищення валової рибопродуктивності водойм області, шляхом зариблення Кременчуцького водосховища	2024-2028	Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області	Обласний бюджет	1750,0	350,0	350,0	350,0	350,0	350,0
1.2	Стабілізація стану водних екосистем та поліпшення якості води (біологічна меліорація), відновлення біологічного різноманіття іхтіофауни, як чинника підтримання стабільності водної екосистеми та підвищення валової рибопродуктивності водойм області,	2024-2028	Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації Управління Державного агентства з розвитку	Обласний бюджет	1750,0	350,0	350,0	350,0	350,0	350,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	шляхом зариблення Кам'янського водосховища		меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області							
1.3	Стабілізація стану водних екосистем та поліпшення якості води (біологічна меліорація), відновлення біологічного різноманіття іхтіофауни, як чинника підтримання стабільності водної екосистеми та підвищення валової рибопродуктивності водойм області, шляхом зариблення інших водойм, в тому числі річок	2024-2028	Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Полтавській області територіальні громади суб'єкти господарювання	Обласний бюджет	500,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
				Бюджети територіальних громад	У межах обсягів, передбачених рішенням сесій територіальних громад					
				Інші джерела	-	-	-	-	-	-
Разом за напрямом 1					4000,0	800,0	800,0	800,0	800,0	800,0
Всього за Програмою					4000,0	800,0	800,0	800,0	800,0	800,0

**Директор Департаменту
агропромислового розвитку
Полтавської обласної
військової адміністрації**

Сергій ФРОЛОВ

Додаток 2
до Програми розвитку галузі
рибного господарства
Полтавської області
на 2024 – 2028 роки
(розділ 5)

БЮДЖЕТ
Програми розвитку рибного господарства Полтавської області
на 2024 – 2028 роки

тис. грн

Очікувані джерела фінансування	Строк реалізації Програми, роки					Частка від загального обсягу фінансування, %
	2024	2025	2026	2027	2028	
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	800,0	800,0	800,0	800,0	800,0	100
державний бюджет	-	-	-	-	-	-
Обласний бюджет	800,0	800,0	800,0	800,0	800,0	100
бюджети територіальних громад	-	-	-	-	-	-
інші джерела, не заборонені законодавством	-	-	-	-	-	-

**Директор Департаменту
агропромислового розвитку
Полтавської обласної
військової адміністрації**

Сергій ФРОЛОВ

Додаток 3
до Програми розвитку галузі
рибного господарства
Полтавської області
на 2024 – 2028 роки
(розділ 6)

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ
Програми розвитку рибного господарства Полтавської області
на 2024 – 2028 роки

№ з/п	Показники ефективності Програми*	Значення показника станом на початок реалізації Програми	Одиниця виміру	Прогнозні значення показників успішності станом на завершення бюджетного року					Джерела отримання інформації щодо показників
				2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Обсяги зариблення Кременчуцького водосховища	-	тис. екз	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	Управління Державного агентства розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм Полтавській області
2	Обсяги зариблення Кам'янського водосховища	-	тис. екз	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	Управління Державного агентства розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм Полтавській області

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Обсяги зариблення інших водойм, в тому числі річок	3,6	тис. екз	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	Управління Державного агентства розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм Полтавській області
4	Обсяги вилову біоресурсів	2344	тонн	2344	2344	2365	2395	2444	Управління Державного агентства розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм Полтавській області

**Директор Департаменту
агропромислового розвитку
Полтавської обласної
військової адміністрації**

Сергій ФРОЛОВ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту рішення «Про затвердження Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки»

Розробник проєкту рішення: Департамент агропромислового розвитку Полтавської обласної державної (військової) адміністрації.

Проєкт рішення не є нормативно-правовим актом.

Мета: забезпечення сприятливих умов розвитку рибного господарства для формування високих якісних та кількісних показників рибопродукції, покращення екологічного стану водних об'єктів області.

1. Підстава розроблення проєкту рішення

Підставою для розробки проєкту рішення є виконання завдання 1.5. «Розроблення державних та місцевих програм розвитку галузі рибного господарства» операційного плану заходів з реалізації у 2023 – 2025 роках Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023 – 2025 роках».

2. Обґрунтування необхідності прийняття рішення

Проєкт рішення «Про затвердження Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки» підготовлено з метою відновлення біологічного різноманіття іхтіофауни, як чинника підтримання стабільності водної екосистеми та підвищення валової рибопродуктивності водойм області, шляхом зариблення Кременчуцького та Кам'янського водосховищ, інших водойм, в тому числі річок.

3. Суть проєкту рішення

Програму спрямовано на розв'язання істотних проблем розвитку рибного господарства водойм області. Стратегічним завданням Програми є збільшення кількісних та якісних показників сировинної бази рибодобувного промислу та рибалок-любителів; оптимізація структурних показників іхтіофауни; здійснення біологічної меліорації та зниження рівня органічного забруднення водосховищ; в довгостроковій (7-10 років) перспективі – зменшення промислового навантаження на аборигенні популяції за рахунок спеціалізованого лову вселених рослиноїдних риб.

Для реалізації мети Програми передбачено виконання наступних завдань:

- відпрацювання технології відтворення об'єктів вселення та порядку проведення випуску посадкового матеріалу з залученням максимально можливої виробничої потужності рибовідтворювальних підприємств області;
- зариблення природних водойм білим та строкатим товстолобом, білим амуром, сазаном (коропом);
- зариблення рідкісними та зникаючими видами риб, в тому числі занесеними до Червоної книги України, зокрема в місцях їх можливого природного нересту з відповідними природоохоронними заходами;
- збільшення сировинної бази рибодобувних підприємств області;
- проведення інвентаризації земельних ділянок та паспортизації водних об'єктів для цілей аквакультури;
- просторове планування та виділення зон для ведення аквакультури у рибогосподарських водних об'єктах з метою вирощування рибопосадкового матеріалу;
- розвиток індустріальної аквакультури, що забезпечить створення нових робочих місць, сприятиме насиченню вітчизняного ринку цінними продуктами харчування;
- розвиток та популяризація любительського рибальства, облаштування місць для здійснення рибальства рибалками-любителями;
- збільшення рекреаційної привабливості водосховищ області за рахунок формування в них іхтіокомплексів з високими кількісними та якісними показниками;
- підтримання гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод (біологічна меліорація водних об'єктів).

4. Правові аспекти

Пункт 1 стаття 17 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», пункт 16 частина перша стаття 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», стаття 11 Закону України «Про аквакультуру», розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023 – 2025 роках», рішення пленарного засідання двадцять дев'ятої сесії Полтавської обласної ради сьомого скликання від 20.12.2019 № 1242 «Про Стратегію розвитку Полтавської області на 2021 – 2027 роки».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

На реалізацію заходів, передбачених Програмою розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки, за рахунок коштів обласного бюджету передбачається фінансування на суму 4000,0 тис. грн, за

рахунок бюджетів територіальних громад – у межах обсягів, передбачених рішеннями сесій територіальних громад, інших джерел, не заборонених законодавством.

6. Позиція заінтересованих сторін

У проєкті рішення сесії обласної ради врахована позиція Департаменту фінансів Полтавської обласної державної (військової) адміністрації, Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної (військової) адміністрації.

7. Громадське обговорення

Проєкт рішення «Про затвердження Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки» оприлюднено на офіційному сайті Департаменту агропромислового розвитку обласної військової адміністрації, погоджено Громадською радою при Полтавській обласній державній адміністрації.

8. Запобігання корупції

У проєкті рішення «Про затвердження Програми розвитку рибного господарства Полтавської області на 2024 – 2028 роки» відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

9. Прогноз результатів

Прийняте рішення сприятиме:

- зарибленню водних об'єктів цінними видами водних біоресурсів;
- утилізації надлишкової органічної речовини і покращенню гідрохімічного режиму та санітарного стану водних об'єктів, а також запровадженню заходів для боротьби з біологічними перешкодами («цвітіння води», заростання макрофітами, неконтрольоване збільшення чисельності інвазивних видів тощо);
- санації нерестовищ;
- нарощуванню обсягів вилову високоякісної рибної продукції до 2444 тонн в рік;
- реалізацію рекреаційного потенціалу водних об'єктів області.

**Директор Департаменту
агропромислового розвитку
Полтавської обласної
військової адміністрації**

Сергій ФРОЛОВ